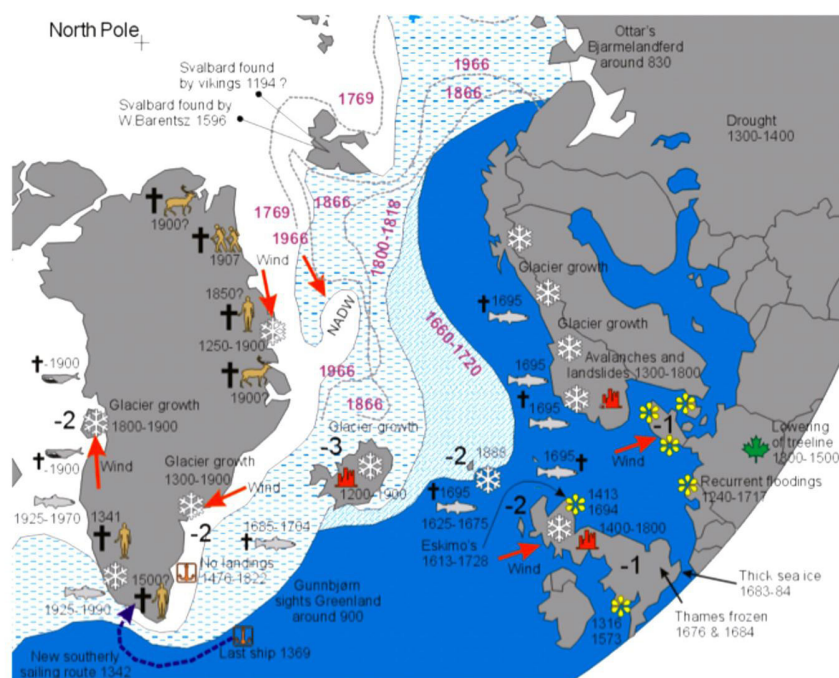

Iskanten i april

Jan-Erik Solheim og Ole Humlum*

Regjeringen har nettopp lagt fram sitt forslag til ny definisjon av iskanten i den norske delen av Barentshavet. Den skal nå være der det forventes å være 15 % sjanse for is i april måned. Dette er en definisjon som er noe forskjellig fra den som brukes f.eks. av Danmarks Meteorologiske Institutt som beregner iskanten der 15% av arealet er dekket av is. Iskanten er en dynamisk størrelse. Den påvirkes av innstrømningen av varmere vann fra sør, vindretning og styrke, solinnstråling og forurensninger som for eksempel sot fra forbrenning. Siden Arktiske ekspedisjoner og fangst i Arktiske farvann startet omkring 1600 har iskantens posisjon variert over et stort geografisk område. Årsaken er naturlige variasjoner.

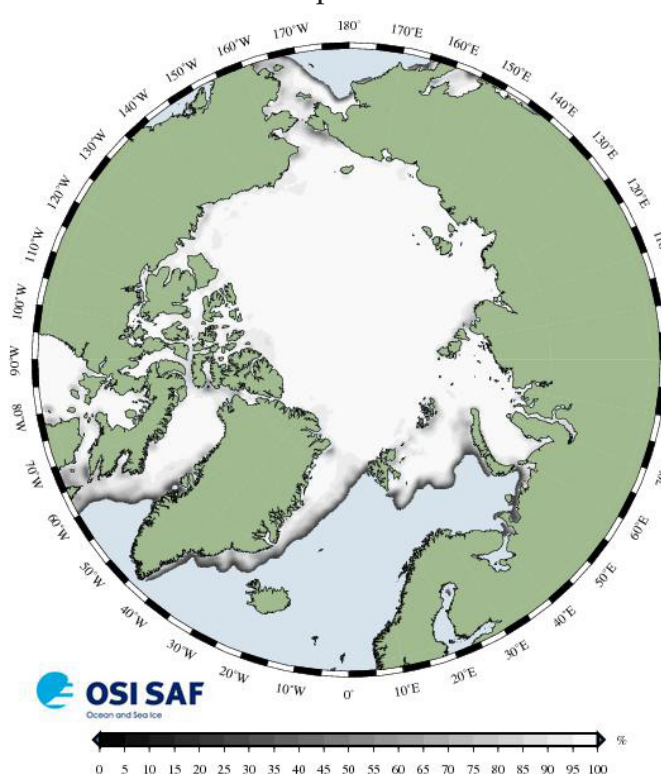

en avkjøling som hadde vart flere hundre år. Nå har vi de siste 100 år hatt ekstremt høy solaktivitet. Den høyeste på 3000 år. Selv om solaktiviteten nå går mot et dypt minimum er det fremdeles mye varme lagret i havet. En nedkjøling av Nord Atlanteren startet for ca. 10 år siden. Det kan forklare at iskanten² i april nå ligger lengre sør i enkelte år.

1 Ole Humlum 2000: Grønland i Nordatlanten. Det Kongelige Danske Geografiske Selskab, Topografisk Atlas Grønland, Atlas over Danmark Serie II Bind 6, side 8-9. ISBN 87-87945-44-4.

2 Isdekke og iskant i Arktis og Antarktis er omtalt i eldre Klimanytt: Nr 7, 42, 54, 64, 68, 79, 82, 96, 121, 129 og 244, samt artikkel 15 og 22 i heftet «Naturen styrer klima». Flere oppdaterte iskart på www.climate4you.com.

02-apr-2020

Kartet ovenfor er tegnet av professor Ole Humlum¹. Det viser hvor iskanten i april har ligget de siste 360 år. Den var langt sør for Island i årene 1660-1720. Den vandret raskt nordover på 1700-tallet til en posisjon nord for Svalbard i 1760, deretter raskt sørover og var sør for Island 1800-1818. De to periodene med is langt sør falt sammen med de kaldeste periodene under Den lille istid som varte fra 1300 til ca 1900 i arktiske strøk. Periodene med mest is var samtidig med perioder med liten solaktivitet (få solflekker) og svakere solinnstråling enn vi har hatt de siste 100 år. Havet langs norskekysten ble gradvis kaldere og tregrensen ble lavere. De røde pilene viser fremherskende vindretninger. Kors med årstall viser når mennesker eller dyr forsvant fra området. Langs Norskekysten var temperaturen i havet så lav i 1695 at torsken ikke var i stand til å gyte. Den holdt seg i nærheten av Skottland. Det ble en katastrofe for kystbefolkningen i Norge. Isbreene vokste (snøtegn på kartet). Themsen frøs og det var is i den engelske kanal enkelte år.

Forholdene ble bedre etter 1820, men i 1880-årene kunne iskanten ses fra Varanger i april, og store isflak gikk på grunn utenfor Troms. Men fra 1910 ble det en rask oppvarming som kulminerte med et isminimum omkring 1940. Kartet viser at iskanten i 1966 var i nærheten av Bjørnøya, et stykke sør for Svalbard. Etter 2000 har den, de fleste årene, ligget nord for Bjørnøya. Figuren til høyre (fra www.polarportal.dk) viser isdekket den 2. april i år. Da gikk 15% grensen (tykk sort strek) igjen sør for Bjørnøya.

Hvordan iskanten vil variere de nærmeste årene er det vanskelig å si noe om. Men det er mye som tyder på at vi vil få en periode med lite solflekker slik som de to periodene omkring 1690 (Maunder minimum) eller 1810 (Dalton minimum). På den tiden var havtemperaturen meget lav etter

*Medlem av Klimarealistenes Vitenskapelige Råd.